

Nr 405.

Av herr Hagberg i Luleå m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 35, med förslag till lag om verkställighet av bötesstraff m. m.

Den i Kungl. Maj:ts proposition nr 35 föreslagna skärpningen av förvandlingsstraffet — § 13 i »förslag till lag om verkställighet av bötesstraff» — lär näppeligen kunna åstadkomma något annat resultat än att tillföra statskassan större inkomster genom det hårdare tvånget att gälda utdömda böter. Detta kan dock inte vara ett godtagbart skäl för den föreslagna lagskärpningen, i all synnerhet som man därmed i rättskipningen inför en helt ny princip och låter omständigheter, som inte ha ett dugg att göra med själva brottet, avgörande inverka på straffmättet. Att regeringen, som själv förklarar att den finner det principiellt oriktigt att låta en person undergå frihetsstraff för brott, som domstolen ansett vara så ringa att det endast borde sonas med böter, nu, i stället för att i konsekvens med sin principiella mening bryta med en ordning som möjliggör frihetsstraff för bagatellartade förseelser, går in för straffskärpningen, är ägnat att väcka förvåning. De motiv som angivits för principbrottet äro i vart fall inte övertygande.

Bifalles propositionen kan exempelvis en person, som ådömts 30 kronors böter, därest han inte klarar desamma, inburas i femton dagar. Även om maximitiden för fängelse i anledning av oguldna böter ökas till nittio dagar kommer den relativa orättvisan i straffmåtten mellan mindre och grövre brott att markeras långt mer än vad nu är fallet. Gränslinjen mellan brotten blir mindre; i det allmänna medvetandet kommer frihetsstraffet att framstå som dominerande även för rena struntsaker.

Den främsta anmärkningen mot förslaget är emellertid att det orättvist och tungt kommer att drabba de sämst ställda. För den välsituerade ger ett större eller mindre bötesbelopp, inte ens när det utmätts efter dagsbotprincipen, någon anledning att diskutera frågan om att betala eller »sitta av». För honom är icke betalningsfrågan något problem och han betalar i regel, därför att han har råd, bättre råd än att sitta inne. Den fattige däremot, som lever vid existensminimum, tvingas alltid inför ett bötesstraff att fråga sig vad som blir minst kännbart för honom själv och hans anhöriga, att betala eller »sitta av». När han i valet mellan dessa båda onda ting väljer fängelse sker detta icke av bristande respekt för detsamma utan på grund av ekonomiskt tvång. Detta »val» vill man nu beröva vederbörande genom propositionen.

Visserligen skall bötesstraff, som ej överstiger fem dagsböter eller tjugofem kronor i penningar, ej få förvandlas till fängelse. Värdet av denna bestämmelse blir tämligen tvivelaktigt genom undantagen. Enligt dessa skall, därest

man kan *antaga* att den dömde »av tredska eller uppenbar vårdslöshet underlåtit att betala böterna eller att straffets verkställighet erfordras för hans tillrättaförande eller ock bötesstraffet ådömts för fylleri samt den bötfälle under de före förvandlingen senast förflutna två åren tre eller flera gånger fällt till ansvar för sådan förseelse», undantag göras. Det blir alltså domstolens sak att avgöra, huruvida tredska eller uppenbar vårdslöshet föreligger. Detta avgörande kan bli tämligen godtyckligt. Lika godtyckligt blir avgörandet, huruvida, låt oss säga, tio dagars fängelse för obetalda tio kronors böter skall verka »tillrättaförande».

Man måste besinna, att det nuvarande lagstiftningsväsendet är en alltför komplicerad apparat för menige man. Underlåtenhetssynder bestraffas, fast det är påtagligt att den dömde vid »brottets» begående varit omedveten om att han gjort något olagligt. Varje år utkomma massor av förordningar, vilka endast juristerna hinna hålla reda på. Men bristande kunskaper om dessa många förordningar fria inte från ansvar. På denna grund, alltså okunnighet om förordningar och lagar, utdömas årligen tusentals bötesdommar. Av samma okunnighet, som föranlett den avdömda förseelsen, uraktlåter mången att betala böter och får sedan finna sig i en domstols tämligen subjektiva avgörande.

Vi finna följaktligen den ifrågasatta straffskärpningen för bagatellförseelser inte bara onödigt och skadligt. Vi anse den därjämte socialt orättvis och klassbetonad. Vi föreslå därför,

att riksdagen icke måtte bifalla Kungl. Maj:ts förslag om skärpning av förvandlingsstraffet (§ 13 i »förslag till lag om verkställighet av bötesstraff»).

Stockholm i februari 1937.

H. Hagberg.

Axel Nordström.

S. Rönn-Christiansson.

J. H. Brädefors.